

TANTÁRGYI TEMATIKA

Tantárgy neve: A magyar nyelv rendszertörténete I-II.	Tantárgy Neptun kódja(i): BTMMN504, BTMMN508 (E Neptun kód(ok) a nappali képzésre vonatkozik/vonatkoznak. A levelező képzés Neptun kódjaiban a számjegy előtti N betűt L betűre kell cserélni!)
	Tantárgyfelelős intézet: ME BTK Magyar Nyelv- és Irodalomtudományi Intézet
	Tantárgyelem: K (K: kötelező, KV: kötelezően választható, SZV: szabadon választható)
Tárgyfelelős (név, beosztás): B. Gergely Piroska professor emeritus	
Tantárgyi egység: A magyar nyelv rendszertörténete II.	
Tantárgyi egység Neptun kódja: BTMMN508 (E Neptun kód a nappali képzésre vonatkozik. A levelező képzés Neptun kódjában a számjegy előtti N betűt L betűre kell cserélni!)	
Javasolt félév: 2., 3. (A szak keresztféléves meghirdetésben nem indul, így páratlan szám mindig őszi, páros szám tavaszi félévet jelent.)	Előfeltétel: nincs (E Neptun kód(ok) a nappali képzésre vonatkozik/vonatkoznak. A levelező képzés Neptun kódjaiban a számjegy előtti N betűt L betűre kell cserélni!)
Óraszám/hét: 2 előadás, 2 konzultáció (A nappali képzés heti óraszámja 15 héten át. A levelező képzések féléves óraszámja a nappali tagozatos féléves órázámának mindig az egyharmada: heti 1 nappali tagozatos óra esetén a levelező tagozat féléves óraszámja 5, heti 2 nappali tagozatos óra esetén a levelező tagozat féléves óraszámja 10 stb.)	Számonkérés módja (a/gy/k/b): kollokvium (A teljesítés követelményeit lásd alább a <i>Félévközi számonkérés</i> ill. az <i>Értékelés</i> pontoknál.)
Kreditpont: 2	Tagozat: nappali (A tantárgy és a tantárgyi egység adatai és követelményei azonosak a levelező tagozaton is, egyedül a Neptun kód különbözik.)
Tantárgyi egység feladata és célja (3–4 mondatban összefoglalva): A tantárgy célja, hogy a hallgatót megismertesse a magyar nyelv rendszertörténetének fejlődésével két egymásra épülő előadásban. <i>A magyar nyelv rendszertörténete II.</i> előadás témái: a hozzárendelő szerkezet és az egyszerű mondat fejlődéstörténete; az alárendelő szószerkezetek és az alárendelő összetett mondatok fejlődéstörténete; a mellérendelő szerkezetek és a mellérendelő összetett mondatok fejlődéstörténete; mondat és szövegmondat; mikro-szöveg szerkezeti jellemzői.	
Tantárgyi egység tematikus leírása 12–15 heti bontásban: 1. Az egyszerű mondat fejlődéstörténete I. A kötött szórend átstrukturálódása. 2. Az egyszerű mondat fejlődéstörténete II. Félzabados, szabad szórend kialakulása. 3-4. Az alárendelő szószerkezetek fejlődéstörténete. 5-6.. Az alárendelő összetett mondatok fejlődéstörténete. 7-8. A mellérendelő szószerkezetek fejlődéstörténete. 9-10.. A mellérendelő összetett mondatok fejlődéstörténete. 11-12. Mondat és szövegmondat. 13-14. Mikro-szöveg szerkezeti jellemzői. 15. Újabb mondattani kutatások eredményei.	
Félévközi számonkérés módja (prezentáció, zárthelyi dolgozat, szemináriumi dolgozat beadása stb.): kollokvium	
Értékelése (félévközi teljesítmény aránya a beszámításnál, ponthatárok stb.): K A kód jelentése: A = a tantárgy aláírással zárul, amelyben kétfokozatú az értékelés (nem megfelelt, megfelelt). A hallgató legfeljebb az óraszám 30%-át mulaszthatja el következmények nélkül, az ezt meghaladó mértékű hiányzás – kivéve az igazolt betegség miatti hiányzást – esetén az aláírás nem szerezhető meg. Az igazolt hiányzás pótlási feltételeit az oktató ismerteti. Az aláírás feltétele, hogy az oktató által a félév során támasztott prezentációs és beadási kötelezettségeknek a hallgató maradéktalanul eleget tegyen. K = a tantárgy kollokviummal zárul, amelyben ötfokozatú az értékelés (1–5). Az előadások óraszámának legalább 60%-án kötelező a	

hallgató részvétele, amit jelenléti ívre vezetett aláírásával igazol. Az ennél többet mulasztó hallgató nem kaphat aláírást és nem vizsgázhat. Az előadáshoz évközi zárthelyi dolgozat(ok) társulhat(nak), legfeljebb akkora számban, mint a tantárgyi egység kreditpontszáma. Amennyiben az előadáshoz zárthelyi dolgozat(ok) társul(nak), annak/azoknak az eredménye legalább 30%, legfeljebb 40%-os súllyal esik latba a záró osztályzatban. A zárthelyi dolgozat(ok)ról az oktató a tárgy félévi meghirdetések a Neptun rendszerben ad tájékoztatást. A szakmai követelményekhez képest a hallgatónak minden zárthelyi dolgozatában és a kollokviumon is legalább 50%-os felkészültséget kell igazolnia ahhoz, hogy az elégséges (2) osztályzatot megszerezze.

SZ = a tantárgy gyakorlati jeggyel zárul, amelyben ötfokozatú az értékelés (1–5). A hallgató legfeljebb a szemináriumi óraszám 30%-át mulaszthatja el következmények nélkül, az ezt meghaladó mértékű hiányzás – kivéve az igazolt betegség miatti hiányzást – esetén az aláírás és a gyakorlati jegy nem szerezhető meg. Az igazolt hiányzás pótlási feltételeit az oktató ismerteti. Az aláírás feltétele, hogy az oktató által a félév során támasztott prezentációs és beadási kötelezettségeknek a hallgató maradéktalanul eleget tegyen. A szemináriumhoz évközi zárthelyi dolgozat(ok) társulhat(nak), annak/azoknak az eredménye legalább 30%, legfeljebb 40%-os súllyal esik latba a záró osztályzatban. A zárthelyi dolgozat(ok)ról az oktató a tárgy félévi meghirdetések a Neptun rendszerben ad tájékoztatást. A szakmai követelményekhez képest a hallgatónak minden zárthelyi dolgozatában és a beadott szemináriumi dolgozatában is legalább 50%-os felkészültséget kell igazolnia ahhoz, hogy az elégséges (2) osztályzatot megszerezze.

KSZ = a tantárgy kollokviummal és gyakorlati jeggyel záruló tantárgyi egysége(ke)t egyaránt tartalmaz. Az előbbiekre a K, az utóbbiakra az SZ kódnak megfelelő értékelés vonatkozik.

Kötelező irodalom, a tantárgyi egység egészéhez (legalább 3 irodalmi tétel, lehetőleg 1 idegen nyelvű) vagy 12–15 heti tematikus leírásának megfelelő beosztásban:

- *A magyar nyelv történeti nyelvtana I., II/2.*, szerk. BENKŐ Loránd, Bp., Akadémiai, 1991, 1995, 585–781.
- HAADER Lea, *Változások a történeti szintaxisban – pragmatikai háttérrel*, MNyr, 128(2004), 464–469.
- *Magyar nyelvtörténet*, szerk. KISS Jenő, PUSZTAI Ferenc, Bp., Osiris Kiadó, 2003. Szó szerkezet-történet, Mondattörténet, Szövegtörténet.
- DÖMÖTÖR Adrienne. *A minőségjelzői mellékmondatok a középmagyar korban*, MNy, 2000, 193–206.
- DÖMÖTÖR Adrienne, *Tendenciák az idéző főmondatok alakulásában a kései ómagyarban és a középmagyar kor elején*, MNy, 2002, 56–74.
- DÖMÖTÖR Adrienne, *Az áljelzői mellékmondatok a középmagyar korban.* = *A nyelvtörténeti kutatások újabb eredményei IV.*, szerk. BÜKY László, FORGÁCS Tamás, Szeged, Szegedi Tudományegyetem BTK – Magyar Nyelvészeti Tanszék, 2006. 37–45.
- *Tanulmányok a középmagyar kor mondattana köréből*, szerk. HAADER Lea, HORVÁTH László, Bp., Tinta Könyvkiadó, 2008.

Ajánlott irodalom, a tantárgyi egység egészéhez (legalább 3 irodalmi tétel, lehetőleg 1 idegen nyelvű) vagy 12–15 heti tematikus leírásának megfelelő beosztásban:

- *A nyelvtörténeti kutatások újabb eredményei*, szerk. BÜKY László, FORGÁCS Tamás, Szeged, JATE Magyar Nyelvészeti Tanszék, 1999.